

СТАНОВИЩЕ

от доц. Евгения Кунчева Димитрова, д.м.

Медицински университет – Плевен, Факултет „Здравни грижи”,

катедра „Сестрински терапевтични грижи”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
професионално направление 7.4 „Обществено здраве”
научна специалност „Управление на здравните грижи”

Автор: ас. Петя Иванова Дилова

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Катедра: „Акушерски грижи”

Тема: КАЧЕСТВО НА АКУШЕРСКИТЕ ГРИЖИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА
РАЗВИТИЕТО ИМ В БЪЛГАРИЯ

Научен ръководител: Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали е в съответствие с Правилника за развитието на академичния състав на МУ-Плевен от 28.11.2016 г.

Докторантката е приложила 4 (четири) броя публикации.

Ас. Петя Дилова е родена на 11.05.1972 г. в гр. Плевен. През 1990 г. завършва средното си образование в математическа гимназия „Гео Милев“ - Плевен. От 1990 г. до 1993 г. е студентка в специалността „Акушерка” на ПМИ „Ив. П. Павлов“ гр. Русе. Продължава образованието си в ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Велико Търново, където през 1999 г. придобива ОКС „Магистър” по Административен и здравен мениджмънт, с втора специалност: Социални дейности. Докторантката има богат професионален опит – от 1993 г. до 2004 г. работи като акушерка в отделение по неонатология, сектор „Интензивна терапия“ на УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ Плевен ЕАД, където след конкурс е назначена за старша акушерка до 2007 г. От 2007 г. отново след конкурс става преподавател в катедра „Акушерски грижи“ на Факултет „Здравни грижи“ при Медицински Университет – Плевен. От 2008 г. до момента Петя Дилова е асистент в същата катедра. През м. декември 2016 г. Петя Дилова е зачислена за докторант на самостоятелна подготовка в Медицински Университет – Плевен в

научната специалност „Управление на здравните грижи“. През 2017 година взема специалност „Медицинска педагогика“.

Докторантката има публикувани 4 статии с общ обем от 20 страници. Две от статиите са публикувани в сборници от научни конференции, едната от които в чужбина.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд съдържа 155 стандартни машинописни страници и е онагледен с 33 фигури, 17 таблици и 11 приложения. Библиографският списък включва 187 заглавия, от които 54 на кирилица и 133 на латиница.

Разработеният в дисертационния труд проблем е много актуален, тъй като съвременните тенденции в здравните грижи е те да бъдат безопасни, ефективни, навременни, ефикасни и пациент-центрирани. Подобряването на здравето и равният достъп трябва да започват от бременността и ранното детство, като е необходимо е да се определят най-важните, основни грижи за всяка жена и за всяко новородено. Акушерките са медицинските специалисти, които биха могли да осигурят високо качество на грижите за посочените групи потребители.

Актуалността на работата се повишава и от факта, че през последните години у нас детската и майчина смъртност са на неприемливо високи нива спрямо останалите страни членки на Европейския съюз. Акушерките заедно с медицинските сестри се разглеждат от правителствата на много страни, като най-голямата група медицински специалисти и неизползван ресурс за решаване на редица проблеми на общественото здравеопазване.

3. Познаване на проблема

Ас. Дилова е запозната в детайли със състоянието на проблема. Направеният литературен обзор е в обем от 38 страници. В него в 6 раздела е направен задълбочен критичен анализ на достъпната литература по проблема. В първата част са представени исторически данни за развитието на акушерската професия от древността до днес. Особено внимание е обърнато на еволюцията на акушерските компетенции, като задълбочено е описано развитието на акушерската професия в България. В следващата част на литературния обзор докторантката прави подробен анализ на съществуващата нормативна база и регулирането на акушерските дейности и компетенции, като демонстрира добро познание на директивите на СЗО, касаещи акушерската професия. Прави анализ на компетенциите на акушерката в Америка, Канада, Африка, Нова Зеландия, Австралия и Япония. В следващата част разглежда европейските нормативни документи, относно регулирането на професията на акушерката и в унисон

с тях и нашата нормативна база като на страна членка на ЕС. В петата част докторантката прави критичен анализ на проучената литература, относно професионализма на акушерките от наши и чужди автори. Освен това представя и различни методи и критерии за оценка на качеството на акушерските грижи.

В резултат на анализа на достъпната литература по проблема докторантката стига до изводите, че качеството на акушерските грижи може да бъде оценено с различни измерители, фокусирани върху: достъпът до грижи, протичането на бременността, психоемоционалното състояние на жената, потребностите от специфични грижи и др., и че у нас са създадени законови основи за осъществяване на акушерските дейности, съгласно международните изисквания.

Разработването на дисертационния труд е в отговор на потребностите от анализ на състоянието на дейностите за наблюдение и грижи за жените по време на бременността, раждането и следродилния период, проучване на техните потребности и степента на удовлетвореност, както и готовността на акушерките да отговорят на нуждите на потребителите на грижи.

4. Методика на изследването

Целта на изследването е формулирана ясно и точно. За постигането ѝ са поставени достатъчно на брой конкретни задачи, които са подредени в хронологичен ред.

Методиката на изследването включва:

Социологически методи:

- Анкетен метод – оригинално разработени от докторанта са 8 вида анкетни карти, в които са отразени основните признаци на наблюдение за анкетираните лица;
- SWOT-анализ – анализирани са силните и слаби страни на организацията на акушерските грижи в Р. България, както и на съществуващите възможности и заплахи;
- Документален метод – проучени са нормативните документи, регламентиращи дейностите по майчино здравеопазване в България и дейностите на акушерките. За основен източник на информация е използван Държавен вестник. За извличане на съпоставима такава от изследваните документи е разработен Въпросник за извличане на информация от документи, съдържащ 8 въпроса;

Статистически методи –

Обработката на първичните данни статистически е осъществена със софтуерните пакети Microsoft Office Excel 2010 и SPSS v. 24.

Статистическата достоверност на различията е оценявана с помощта на непараметрични и параметрични тестове (хи-квадрат и t-критерий на Стюdent-Фишер при едностранен и двустранен тест). Корелационните зависимости са оценявани чрез коефициентите на корелация на Пирсон (r) и Спирман (ρ).

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и за получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Обхванатите в проучването групи (бременни жени, родилки, лекари акушер-гинеколози, акушерки, работещи в болничната и извънболничната АГП, стажант-акушерки и студенти-акушерки) включват достатъчен брой лица, което показва представителността на извадката.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд „Качество на акушерските грижи и перспективи за развитието им в България ” е структуриран според изискванията за този вид научна работа.

В глава Първа „Литературен обзор”, докторантката прави анализ на компетенциите на акушерката в Америка, Канада, Африка, Нова Зеландия, Австралия, Япония и в страните от ЕС вкл. и България. Разглежда задълбочено различни нормативни документи, касаещи регулирането на професията на акушерката и представя методи и критерии за оценка на качеството на акушерските грижи.

В глава Втора „Цел, задачи и методика на проучването” подробно е разработена методологията на проведено изследване, включваща цел, задачи, хипотези, постановка и етапи на проучването.

В глава Трета „Резултати и обсъждане” – в 6 подточки докторантката представя резултатите от своите проучвания.

В хронологичен ред ас. Дилова прави характеристика на организацията на акушерските грижи в България, следвана от социо-демографски характеристики на изследваните лица. Качеството на акушерските грижи по време на бременността е разгледано в следващата част на този раздел и стига до извода, че в голямата си част бременните имат достъп до специалист по време на този важен етап от живота си. Отчетено е високо ниво на удовлетвореност на бременните от качеството на акушерските грижи получени по време на женска консултация, като същото не може да се каже за медицинските специалисти – лекари и акушерки, тъй като те имат по-високо ниво на компетентност по отношение на механизма на протичане на раждането. Интерес представлява факта, че не малка част от респондентите подкрепят идеята за

върщането на патронажните посещения на акушерките в дома на бременната и ги считат за много полезни. Същото важи и за лекарите и акушерките, участващи в проучването. По отношение на качеството на акушерски грижи по време на раждането, докторантката разглежда различните фактори, имащи отношение към този процес – достъп до родилно заведение, избор на лечебно заведение и конкретните причини довели до него. Направен е сравнителен анализ на мненията на различните групи респонденти, относно очакванията към професионалните качества на акушерките при приемане в родилното заведение. В следващият раздел методично докторантката изследва мнението на различните групи респонденти по отношение на очакванията към акушерката по време на раждането и след него. Интерес представляват проучванията, относно самостоятелните дейности на акушерката по време на бременността, раждането и послеродовия период. Логично различните групи изследвани лица имат различни мнения по въпроса, но особено важно е че родилките подкрепят идеята за нуждата от домашни посещения от акушерка след изписването им от родилното заведение. Проучено е и мнението на акушерките и стажант-акушерките за готовността им за работа в самостоятелна акушерска практика и получените резултати са логични, впредвид начина на обучение на тази група медицински специалисти. По ред обективни причини практическото обучение на студентите – акушерки в голямата си част протича в болнична среда и затова част от студентите се колебаят относно своята готовност за самостоятелна работа, без непрекъснатото присъствие на лекар. Освен това на този етап от обучението си (4-ти курс) те вече осъзнават своята професионална отговорност, когато до тях няма да има преподавател или наставник от учебната база. В такава насока са и получените препоръки за подобряване на качеството на обучение на студентите-акушерки.

Предложената програма по „Патронажни грижи“ е в обем от 15 ак. часа. Обикновено свободно-избираемите дисциплини са с подобен хорариум. При получени добри резултати при нейното реализиране, препоръчваме увеличаване на часовете за практически занятия с включването на реални посещения в дома на бременни или родилки, при възможност. Заключителният контрол по дисциплината е много уместен, тъй като ще увеличи творческия потенциал на студентите.

глава Четвърта „Изводи, приноси и препоръки“, докторантката стига до изводите, че:

1. Подготовката на жените в ЖК за раждане е достатъчна;

2. Лекарите акушер-гинеколози зачитат мнението на акушерката по време на раждане, но тя не може да работи самостоятелно;

3. Домашните посещения от акушерка, се подкрепят от всички групи респонденти;

4. Доверие за самостоятелно наблюдение по време на бременността и в следродилния период от акушерка е изразено от голяма част от бременните и родилките, участващи в проучването;

7. Самостоятелни акушерски практики са необходими според не малка част от бременните и родилките, като голям е дялът на акушерките, изразили готовност да работят в тях.

Направени са препоръки към Министерство на образованието, към Националната здравно-осигурителна каса и БАПЗГ, които биха повишили качеството на акушерски грижи в България. По отношение на препоръката към Висшите училища, сме на мнение, че поради автономията на ВУЗ-овете в България тя е трудно приложима. При въвеждането и апробирането на тази програма на територията на МУ – Плевен и получаването на положителни резултати, тя може да бъде презентирана и препоръчана и на останалите ВУЗ-е, които евентуално да вземат решение за нейното приложение.

Основните приноси на дисертационния труд са:

С теоретичен характер:

- Направен е анализ на националните и международни норми за акушерска практика.
- Проведено е паралелно проучване на мнението на всички участници в системата на майчино здравеопазване (медицински специалисти и потребителите) относно качеството на акушерските грижи.
- Направено е лонгитудинално изследване на очакванията и потребностите на бременните жени от акушерски грижи.
- Изведени са основните проблеми пред системата за майчино здравеопазване в България, свързани с повишаване качеството на акушерските грижи.

С практико-приложен характер:

- Доказана е значимостта на акушерските дейности за повишаване на качеството на грижите за жените свързани с бременността, раждането и следродилния период. Доказана е необходимостта от осигуряване на непрекъснат достъп на

жените до акушерка по време на бременността и след раждането в самостоятелни акушерски практики.

- Разработена е учебна програма за патронажни акушерски грижи с цел повишаване качеството на подготовка на акушерките в съответствие с потребностите на жените.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантката е представила 4 публикации свързани с дисертационния труд, които са публикувани в специализирани списания – сп. „Здравни грижи”, сп. „Социална медицина” и две от статиите са публикувани в сборници от научни конференции, едната от които в чужбина. Статиите са структурирани според изискванията и включват следните части: въведение, материал и методи, резултати и обсъждане и изводи и заключение. Представените данни от проучванията са репрезентативни по своята същност и получените резултати са статистически значими.

Цялостната работа на ас. Дилова е доказателство за нейните възможности за осъществяване на самостоятелна научна работа. При разработване на дисертационния си труд докторантката демонстрира съзнателност, целенасоченост и безпристрастност при провеждане на проучването и спазване принципите на научната етика.

След задълбочен анализ на разглеждания дисертационен труд нямам критични бележки към докторантката:

7. Автореферат

Автореферетът е структуриран според изискванията, съдържа 47 страници и отразява основните резултати постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички на изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Плевен. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Плевен за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Петя Иванова Дилова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на здравните грижи”, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид горе изложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор”** на ас. Петя Иванова Дилова, докторант в докторска програма по „Управление на здравните грижи”.

17.12.2018 г.

Изготвил становището:

(доц. Е.Димитрова, д.м.)